

Suvremena interpretacija čipke u tehnici tiska za izradu kolekcije dizajna tekstila

---

Skelin, Paula

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:201:375235>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-02**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD
SUVREMENA INTREPRETACIJA ČIPKE U TEHNICI TISKA ZA IZRADU KOLEKCIJE
DIZAJNA TEKSTILA

PAULA SKELIN

Zagreb, kolovoz 2019.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET
TEKSTILNI I MODNI DIZAJN
DIZAJN TEKSTILA

ZAVRŠNI RAD
SUVREMENA INTREPRETACIJA ČIPKE U TEHNICI TISKA ZA IZRADU KOLEKCIJE
DIZAJNA TEKSTILA

Mentor: izv. prof. art Koraljka Kovač Dugandžić

Student: Paula Skelin

UNIVERSITY IN ZAGREB
TEXTILE-TECHNOLOGY FACULTY
TEXTILE AND FASHION DESIGN
TEXTILE DESIGN

FINAL THESIS

CONTEMPORARY INTERPRETATION OF LACE IN PRINTING TECHNIQUE TO
CREATE A COLLECTION OF TEXTILE DESIGN

Mentor: Izv. prof. art Koraljka Kovač Dugandžić

Student: Paula Skelin

Zagreb, kolovoz 2019.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Institucija u kojoj je izrađen završni rad:

Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet

Zavod za dizajn tekstila i odjeće

Broj stranica: 45

Broj slika: 50

Broj literaturnih izvora: 15

Mentor završnog rada: izv. prof. art Koraljka Kovač Dugandžić

Članovi povjerenstva: dr.sc. Martinia Ira Glogar, izv. prof.

izv. prof. art Koraljka Kovač Dugandžić

ak. slikar. graf. Marin Sovar, predavač

dr.sc. Alica Grilec, doc.(zamjenik članice)

Datum predaje:

Obrana rada:

SAŽETAK

Čipka kao oblik izražavanja umjetničkog nadahnuća i kreativnosti našla je svoje mjesto i izvan one domene koju prepoznajemo kao tradicionalno čipkarstvo, pa sam ja za temu završnog rada odabrala: "Suvremenu interpretaciju čipke u tehnici tiska za izradu kolekcije dizajna tekstila." Za što stručniji pristup zadanoj temi bilo je potrebno upoznati se sa poviješću čipke i vrstama tiska na tekstil. Čipka koja je zahtijevala teorijsko proučavanje, a zatim i praktičnu izradu likovnih predložaka za tisak na tekstilu.

Ključne riječi: povijest čipke, tisak na tekstil, kreativnost, likovni predložak

Keywords: lace history, printing on textile, creativity, visual template

SADRŽAJ

1. UVOD	7
2. POVIJEST ČIPKE	8
3. ČIPKA – ČIPKARSTVO	9
3.1. Čipka na iglu	11
3.2. Čipka na batiće	12
4. ČIPKARSTVO U HRVATSKOJ	13
4.1. Lepoglavska čipka	14
4.2. Paška čipka	15
4.3. Hvarska čipka od Agave	17
5. ČIPKA KAO INSPIRACIJA U UMJETNOSTI I DIZAJNU	18
5.1. NeSpoon - poljska Street art umjetnica	18
5.2. Marcel Vanders - dizajner interijera	20
5.3. Cheristian Lacroix - dizajner	22
6. HRVATSKA ETNOLOŠKA BAŠTINA - ČIPKA KAO INSPIRACIJA HRVATSKIM UMJETNICIMA I DIZAJNERIMA	24
6.1. Branka Frangeš Hegedušić	24
6.2. Nikola Zorotović i Tadija Glasnović	26
6.3. Silvija Jonjić	27
7. POVIJEST TISKA NA TEKSTIL	28
7.1. Sitotisak	29
7.2. Digitalni tisak	32
8. PRIKAZ I ANALIZA LIKOVNIH PREDLOŽAKA	35
9. REZULTATI RADA	38
10. ANALIZA RADOVA	40
11. ZAKLJUČAK	43
12. LITERATURA	45

1. UVOD

Čipka, isključivo kao dekorativna tvorevina prisutna je svuda oko nas, bilo da se radi o detalju ili samostalnom ukrasu. Koncem izrađena prozirna tvorevina, plijeni pažnju svojom bjelinom, ljepotom i profinjenošću. Vizualno je vrlo izražajna te je rezultat vrsnog majstorstva pletilja čipki. Povijest ovih virtuoznih, krhkih a upečatljivih čipkastih bajki je zanimljiva. Čipka je simbol čistoće upravo zbog svoje bjeline, a u svojoj povijesnoj pojavi prvo se skrivala (skromno isticala) ispod ovratnika ili orukavlja da bi svoje najveće bogatstvo pokazala u doba kuge kad je vješto prikrivala ne higijenu svojih vlasnika koji su izbjegavali kupanje zaraženom vodom. Još u davna vremena čipka je prepoznata kao jedinstven primjerak ljepote koju su cijenili i bogati i siromašni. Bogati zbog raskoši koje im je pružala, a siromašni zbog sigurnosti koju im je donosio novac dobiven prodajom njihovog iznimnog, unikatnog i zahtjevnog rada. Upravo zbog svoje posebnosti, čipka je poslužila mnogima koji se bave dizajnom kao vječna inspiracija. Poznati su Marcel Wanders, Elena Manfredini, Chris Kabats, Christian Lacroix u kolekciji "Paso Doble" te poznata talijanska kuća Rubelli. Tako je i meni čipka kao i mnogima postala polazište kreativnog promišljanja. Karakterističnost izrade očituje se u neprestanoj kombinaciji iscrtavanja i popunjavanja čipke, odnosno nadogradnja na već postojeće elemente.

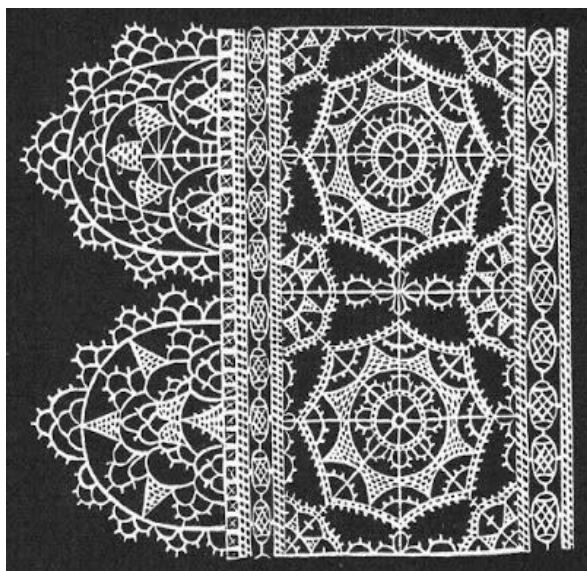
Željela sam koristiti strukturu čipke kao početak svog osobnog umjetničkog izraza. Kroz povijesni pregled nastanka čipke, razradom ideje putem crteža željela sam spojiti suvremeno i tradicionalno te ljepotu čipke pretočiti u dopadljiv i komercijalni tekstil - čipka kao inspiracija u oblikovanju suvremenog tekstila, čipku pokazati kroz novi moderan oblik i suvremena interpretacija čipke u tehnici tiska.

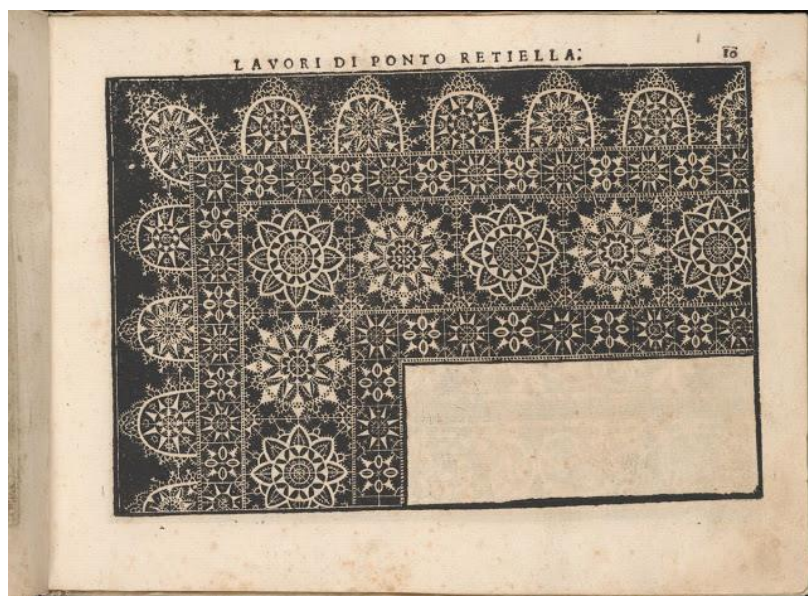
2. POVIJEST ČIPKE

Vrijeme nastanka prave čipke spada u doba renesanse, razdoblje kada se u umjetnosti napušta teški srednjovjekovni kolorit pa se u oblikovanju tekstila tražila nova ljepota jednostavnosti i čistoći bjeline. Mjesto nastanka prvih čipka područje je Europe. Čipka na iglu nastala je na Mediteranu, Venecijom (otok Burano) kao ključnom točkom. Izrada čipke na batiče istodobno se javlja na području zapadne Europe u Belgiji i Nizozemskoj. Izradom čipke bavile su se pripadnice građanskog odnosno plemićkog staleža. Čipka se također izrađivala i u ženskim samostanima, a redovnice su često znale pružati poduku iz čipkarstva te su u nekim mjestima one bile začetnice među stanovništvom. Svoj najveći procvat čipkarstvo je doživjelo u razdoblju baroka i rokoka. Već tada je bogato plemstvo prepoznalo ljepotu čipke koja je kao skupni ukras krasila njihovu odjeću (popularni čipkani volani na ovratnicima i rubovima rukava). Potreba za čipkom, kao modnim detaljem odjeće brzo je dovela do osnivanja radionica manufakturne te industrijske proizvodnje. Čipka postaje vrlo tražena roba. Pojavljuju se veće radionice koje su imale potrebe za dizajnom radi njezine izrade, te se tiskaju albumi sa crtežima i predlošcima. U razdoblju od 1517. do 1599. godine tiskano je preko 50 albuma a dolaze većinom s prostora Italije i Francuske. Federico de Vinciolo (XVI.st) bio je tvorac čipke i dizajner uzoraka. Njegova knjiga uzoraka za retičelu "Les Singuliers et Nouveaux Pourtaicts", objavljena je u Parizu 1587. i doživjela je nekoliko izdanja. Vrijedno je spomenuti Isabella Catanea Parasole rođena i aktivna u Rimu objavila je knjigu 1597.godine pod nazivom "Studio delle Virtuoze Dame". U XVI. St. prevladao je gotički geometrijski stil, vremenom se pojavljuju i ornamenti cvijeća, životinja, antropomorfni i mitski likovi. U daljnjem razvoju čipke vide se obilježja pojedinih stilskih razdoblja. Tiskani predlošci postali su osnovom za daljnji likovni i tehnološki razvoj čipkarske vještine putujući u razne dijelove Europe. S vremenom su mnoge zemlje razvile vlastite tradicije i modele čipki. Svaka je zemlja razvila svoju tradiciju i utkala svoju povijest u čipku. Koliko je čipka cijenjena i vrijedna može se saznati iz zapisa francuskih arhiva gdje saznajemo kako je 1629.godine za vrijeme Luja XIII. donesena zabrana trošenja novca na luksuznu čipku. Ti zapisi su značajni i za povijest čipkarstva u Hrvatskoj. Ministar u vladi Luja XIV. nastoji zaustaviti goleme rashode za nabavu inozemnih čipki (tada se spominje point de Reguse, čipka koja se izrađivala u Dubrovniku). Tijekom vladavine Luja XIV. 1665. osnovana je kraljevska radionica za izradu mletačke čipke. Ova radionica je nastala kako bi se ograničio ovisnost dvora o uvozu inozemne čipke. Nije trebalo dugo da lokalni majstori preoblikuju mletačku čipku i već do 1675. godine nastala je jedinstvena i originalna alenconska čipka. Alenceonska čipka poznata i kao kraljica čipke. To je čipka koja potječe iz grada Alencon, a posebna je zbog tehnike čipkarenja, velike razine majstorstva i dugotrajnog postupka. Za sedam sati rada nastaje tek jedan centimetar

na kvadrat čipke. Kako bi se naučio alenconski vez potrebno je sedam do deset godina obuke. Iz povijesti čipkarstva možemo zaključiti da se čipka uvijek smatrala luksuznom robom i da je proizvod ne samo vrhunske majstorske vještine već izuzetne kreativnosti pa se plodovi tog rada danas s ponosom nalaze svoje mjesto unutar velike skupine vještina svjetske nematerijalne baštine.

Slika 1. Federico de Vinciolo- Les Singuliers et Nouveaux Pourtaicts

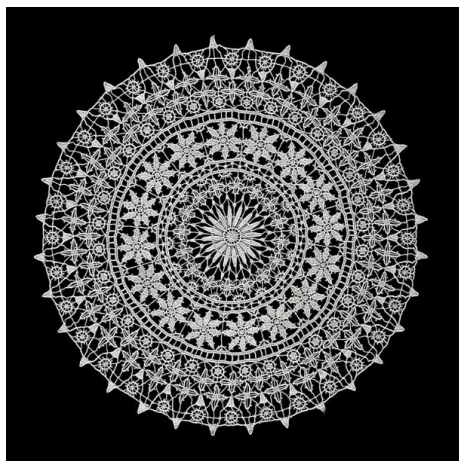

Slika 2. Isabella Catanea Parasole (ca 1565/70- ca 1625.)

3. ČIPKA - ČIPKARSTVO

ČIPKA (madž. csipke), šupljikava plošna tekstilna izrađevina tj. samostalni šupljikavi ručni rad namijenjen ukrašavanju odjeće, postelnog i stolnog rublja te interijera stanova.

Najfinije čipke izrađene su od lanenog konca, ali se ipak najčešće rade primjenom finog pamučnog konca, a samo rijetko od vunene i od agavinih niti. Izrazito skupocjena čika izrađuje se od svile te zlatnih i srebrnih niti. Smatra se da je čipka u početku nastala kao završetak neporubljene tkanine kako bi se spriječilo paranje i odvajanje niti na odrezanom kraju.

Slika 3. Čipka na iglu - Etnografski muzej

Slika 4. Lepoglavska čipka

ČIPKARSTVO je specifičan oblik tekstilnog rukotvorstva. Svoje korijene nalazi u rudimentarnim zahvatima izrade tekstilnih tvorbi - različitom preplitanju niti. Njegov predmet izrade je ukrasna tvorba čipki. Vizualno je vrlo izražajna te je rezultat vrsnog majstorstva pletilja čipki. Suvremenom su mnoge zemlje razvile vlastite tradicije i modele čipki i utkale svoju povijest u čipku. Izgled čipke ovisi o stilskom razdoblju kada je nastala te o tehnici izrade čipke.

Slika 5. Čipkarice - čipka na batiče

Slika 6. Čipkarica - čipka na iglu

TEHNIKE IZRADE ČIPKE

Dvije osnovne tehnike izrade čipke su šivanje iglom (čipka na iglu) i preplitanjem niti pomoću batića (čipka na batiće).

3.1. ČIPKA NA IGLU

Podvijanje ruba tkanine uz izvučenu nit i šivanje raspleta (ažura) bila je osnova za šivanu čipku. Čipka na iglu proizašla je iz bijelog veza. Bijeli vez je ručni rad rađen šivanim raspletom i prepletom. Kod raspleta iz tkanine se izvuče određeni broj niti potke, a oslobođene niti osnove opliću se iglom i koncem, stezale i tako tvorile najčešće geometrijske uzorke. Bod pripleta je bod obameta, značni bod. Radi se s desna na lijevo, u smjeru kazaljke na satu. Bod se ubada u

natraške. Iglom i koncem stvara se uzlić koji se nastavlja na napetu poprečnu nit ili bod prethodnog reda.

Osnovni ukrasni motiv čipke na iglu bila je retičela, najsvršeniji završni stupanj raspleta. Retičela u prijevodu znači mala mrežica. To je kvadratni prostor koji je urezan u osnovno platno unutar kojeg se nalazi (paukova mreža). Motiv se zatim gradio bodom obamenta oko pomoćnih niti (paukove mreže). Za izradu čipke na iglu potrebna je igla, konac i podloga u obliku valjkastog, tvrdog napunjenog jastuka.

Slika 7. tehnika izrade čipke - čipka na iglu

Slika 8. Čipka na iglu, alba iz samostana u Trogiru, 16.st.

3.2. ČIPKA NA BATIĆE

Opletanje ili vezanje niti osnove tehnikom prepletanja i uzlanja (posament, guipura, macrame) začetak je čipke na batiće. Čipka na batiće svoje ishodište nalazi u tehnologiji tkanja i pozamanterije. Slobodne niti osnove nakon što je tkanina skinuta s tkalačkog stana trebalo je učvrstiti, međusobno ispreplesti da ne bi došlo do paranja tkanine. Isto se događalo kod pozamenterijske izradbe raznih rubnih traka pri snovanju osnove na vertikalnom tkalačkom

stanu. U slijedu razvoja osamostaljivanja tehnike prepletanja u jednom su se trenutku niti radi lakšeg rada počele namatati na držalice "batiče" izrađene od olova, kosti ili drveta.

Za izradu čipke na batiče potreban je tvrdo napunjen jastuk valjkastog ili zaobljenog kvadratnog oblika, paran broj batića na kojima je bio namotan konac i pribadača.

Slika 9. Alat za izradu čipke na batiće

4. ČIPKARSTVO U HRVATSKOJ

Početak čipkarstva u Hrvatskoj počinje u isto vrijeme kao i u ostalim zemljama Europe. Uz obalu Jadranskog mora vidi se utjecaj kulture Mediterana i čipke na iglu, dok je u kontinentalnoj Hrvatskoj koja je bila pod utjecajem srednje Europe poznata čipka na batiće.

Osnovnu razliku između čipkarstva europskih zemalja i onoga na prostoru naše zemlje čine samo njezini stvaratelji. Razvitak čipkarstva u Hrvatskoj imao je drugačiji slijed nego u ostalim dijelovima Europe.

U hrvatsku je čipkarstvo došlo s redovnicama i u početku bilo vezano uz njih i plemiće.

Redovnice su prenijele svoje znanje izrade čipke na puk. Tako seoske žene preuzimaju na sebe izradu čipke, za razliku od Europe u kojoj je čipkarstvo bilo u rukama redovnica, građanki i plemkinja. Vrijedne čipkarice prenosile su svoje znanje i ljubav prema čipki na pokoljenja, a čipka je postala dio naše etnografske baštine. Danas u Hrvatskoj postoje tri glavna centra za izradu čipke. To su: Lepoglava u Hrvatskom zagorju sa čipkom na batiće. Na Jadranu grad Pag sa čipkom na iglu i grad Hvar sa čipkom od Agave.

Čipkarstvo u Hrvatskoj je jedinstveno svjedočanstvo žive kulturne tradicije, koja je ostavila neizbrisivi trag u našoj kulturi. Čipke s narodnim/nacionalnim motivima odraz su vremena u kojima su nastale. Na UNESCO-vu reprezentativnu listu svjetske kulturne baštine uvrštene su paška, lepoglavska te hvarska čipka, dok se ostale nalaze na listi zaštićenih nematerijalnih kulturnih dobara Republike Hrvatske.

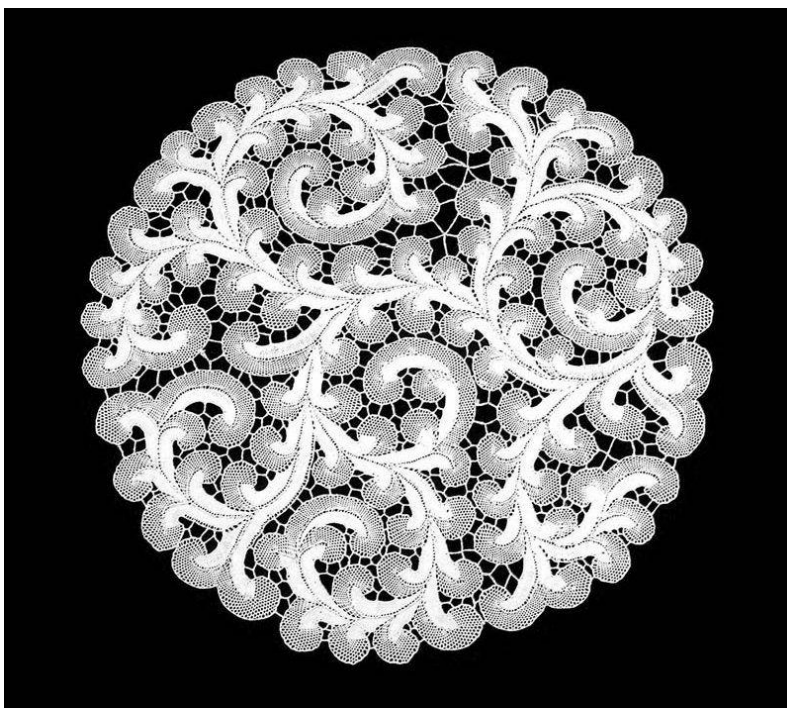
4.1. LEPOGLAVSKA ČIPKA - Čipka na batiće

Vjeruje se da su Pavlini-bijeli fratri još daleke 1400. godine svojim dolaskom u Lepoglavu donijeli umijeće izrade čipke na batiće. S vremenom čipkarstvo postaje i poseban oblik narodnog stvaralaštva. Široka je paleta proizvoda koja se mijenja ovisno o vremenu nastanka i željama korisnika, od rubnog ukrasa na platnenoj ženskoj nošnji, koji čipkarice iz Zagorja prodaju ženama iz susjednih područja, do ukrasa interijera građanske kuće. Lepoglavska je čipka svoj pravi procvat doživjela s kraja 19.stoljeća i u prvoj polovici 20.stoljeća zahvaljujući Zlati pl. Šufflay koja prva organizira izradu čipka i oplemenjivanje narodnim ornamentom, a iznimno uspješno njezin rad nastavlja Danica Brossler poslije 1.svj.rata. Preko vladinih institucija potiče proizvodnju i u tu svrhu otvara tečajeve, radionice i školu čipkarstva. Lepoglavska čipka (čipka na batiće) izrađuje se pomoću okruglog tvrdog podloška i parnog broja drvenih batića, preko nacrtnog predloška, preplitano na način koji reljefno ističe konture pojedinog motiva čija površina je uvijek izrađena u kombinaciji gustog i rijetkog pletiva. Čipka se izrađuje od lanenog i pamučnog konca u bijeloj i bež boji.

Geometrijski i stilizirani cvjetni i životinjski motivi krase čipku. Stazica, pužić, frkač, kiflek, tulipan, ruža, makova ruža, jaglac, ružin list, hrastov list, cvjetić s peteljkom i listom, cvjetić s listićem loza, djetelina, purek, lav, leptir, ptica, orao sve to su motivi koji se nalaze na Lepoglavskoj čipki. Da bi izradila čipku promjera petnaestak centimetara vješta i iskusna čipkarica mora svakodnevno raditi osam sati i to tijekom tri tjedna. Podloga i ispuna su: mrežica - dretvica, mrežica s petljicom – nameknjena dretvica, paučina, sače, sače s listićima, šahovnica, slovo K, kosa mrežica. Davne 1937.godine Lepoglavska čipka nagrađena je zlatnom medaljom u Parizu, 1939. godine brončanom u Berlinu, dok 1996. Lepoglavska čipka zapažena na ljetnim olimpijskim igrama u Ateni. Kako bi sačuvali tradiciju izrade čipke osnovana je škola čipkarstva u Lepoglavi koju pohađaju sve generacije.

Slika 10. Lepoglavska čipka - motivi cvjetni i životinjski

Slika 11. Lepoglavska čipka

4.2. PAŠKA ČIPKA

Smatra se da su korijeni Paške čipke još u Mikenj. Prve spomene o njoj nalazimo u 15. stoljeću u zapisima benediktinskoga samostana i Zadarskog državnog arhiva. U početku je izrađivana za potrebe liturgijskog ruha, a u 16. stoljeću benediktinke su počele poučavati žene i djevojke šivanju čipke. Krajem 19. stoljeća to poučavanje prerasta u državnu školu. Godine 1906.

gradonačelnik Paga Frane Budak utemeljuje Čipkarsku školu i izradio prvih pedeset nacrtu čipke po kojima se Paška čipka izrađuje i danas. Budak je do svoje smrti 1944.godine brinuo o Čipkarskoj školi koja je kontinuirano radila do 1945.godine a kasnije uz prekide. Njegovim entuzijazmom paška čipka biva predstavljena diljem svijeta: u Budimpešti, Beču, Parizu, Milanu, Pragu, Münchenu, Londonu, New Yorku...Škola ponovno kontinuirano djeluje od 1994. u sklopu Srednje škole Bartula Kašića, a za očuvanje tradicije zaslužna je i Udruga paških čipkarica Frane Budak. Ono što s ponosom ističu čipkarice jest da je Marija Terezija na svom dvoru imala pašku čipkaricu koja je izrađivala čipku za dvorske potrebe.

Da bismo započeli sa šivanjem čipke, najprije moramo napraviti pripremu tj. čipku odnosno njen oblik moramo nacrtati uz pomoć geometrijskih pribora. Crta se krug, kvadrat ili srce koji podijelimo pravcima. Nakon toga se crtaju osnovne crte unutar podijeljenog kruga i osmišljavaju elementi čipke. Tako dobijemo nacrt. Postupak izrade je ostao nepromijenjen u svojim osnovama. Uzorak se nadovezuje uz osnove niti iz središta prema van, poput paukove mreže. Upotrebljavaju se niti konca iznimne tankoće i čvrstoće i upravo to daje specifičan, čvrst i prozračan izgled. Kad je čipka ušivena tj. završena skida se s kušina. Na poleđini kartona paraju se niti konca, a s prednje strane izlazi gotova čipka.

Slika 12. Nađena Paška čipka stara 500.godina

Slika 13. Paška čipka na festivalu čipkarstva u Mađarskoj

4.3. HVARSKA ČIPKA OD AGAVE

Na području naše zemlje nailazimo na još jednu posebnost u okviru čipkarskog umijeća, a to je izradbe čipke od agave. Čipku od agave danas u Hrvatskoj izrađuju samo redovnice u benediktinskom samostanu u gradu Hvaru na istoimenom otoku. Prema predaji, ta vještina podrijetlom s Kanarskih otoka (Tenerife), a u Hvaru je prisutna od polovice 19.stoljeća. Čipka se izrađuje od niti koje se posebnim postupkom dobivaju iz sredine svježih listova agave. Nakon obradbe niti su bijele boje, prilično tanke i određene dužine. U 17. stoljeću osnovan je benediktinski samostan na Hvaru, smješten u stambenom sklopu obitelji pjesnika Hanibala Lucića, oporučno ostavljenoga benediktinkama. Njegov najznačajniji doprinos je u obrazovanju. Benediktinke su osnovale žensku pučku školu i vodile je punih šezdeset godina, od 1826. - 1886.godine. Uz duhovno ozračje samostan je diljem svijeta poznat po čipki od agave koja su njeguje od već više od jednoga stoljeća. Vrijedne benediktinke najprije pripremaju niti. Iz svježega lista agave, koja ne smije biti mlađa od tri godine, izvlače se niti i prerađuju posebnim postupkom dok ne postanu bijele, poprilično tanke, određene čvrstoće i dužine 1m i spremne za upotrebu. Razlikuju se tri tehnike tenerifa: koja se radi malom šivaćom iglicom na kartonu, zatim tenerife s mreškanje, koja se radi malom šivaćom iglicom i metalnom iglom za mrežu, a na tenerifi se nadovezuje mreškanje u krugu i mreškanje na okviru, gdje se izvodi vez raznim bodovima malom šivaćom iglom na razapetoj mreži. Ne postoje nacrti, već se motivi izrađuju po mašti i razvijaju u samoj izradi. Još jedna posebnost jest da benediktinke na Hvaru vežu čipku samo za južnoga, vlažnog vjetra jer bura napinje i kida nježne niti agave. Jednom napravljena čipka se ne pere te da bi se što bolje zaštitila, čuva se pod staklom. Hvarsku čipku nazivamo još i Sunčana čipka. Ime joj dolazi iz izgleda motiva koji podsjeća na sunčeve znake.

Slika 14. Hvarska čipka od Agave sa otoka Hvara

5. ČIPKA KAO INSPIRACIJA U UMJETNOSTI I DIZAJNU

Svaka čipka donosi ravnotežu, simetriju i sklad. Osjetljive i prozirne teksture dočaravaju profinjenost i atmosferu. Ona je simbol čistoće i polje beskrajnog istraživanja te plijeni poglede čudesno oblikovanim motivima. Zbog sve te posebnosti čipka kao motiv od renesanse pa sve do naših dana nadahnula je mnoge umjetnike.

5.1. NESPOON - POLJSKA STREET ART UMJETNICA

Elżibeta Dymna umjetničko ime NeSpoon poljska umjetnica koja živi u Varšavi a od 2009. godine stvara Street art (uličnu umjetnost). Ona koristi tradicionalne uzorke čipke koje primjenjuje u urbanom prostoru. Poznata po svojim tradicionalnim, simetričnim oblicima, stvara nevjerovatna umjetnička djela izgrađena u obliku čipke. Kako bi ukasila stare ili uništene dijelove grada, ova svestrana umjetnica stvara čipku koju polaže na površine i na taj način mijenja njihov izgled. Njezina čipka je metafora za simetriju i harmoniju, nešto za čime svi tragamo. Svoj rad opisuje kao mješavina Street art-a, keramike, slikarstva, skulpture i nakita. Svoju inspiraciju nalazi u lokalnim tekstilnim tradicijama i upoznaje se sa lokalnim proizvođačima čipke. Za sebe kaže da je izašla na ulice u potrazi za slobodom koji njezin studio i platno nisu mogli pružiti. NeSpoon svoju umjetnost promatra kao "javni nakit", osobito kao čin uljepšavanja pretvaranjem napuštenih i skromnih prostora u nešto estetski uzbudljivo. Od 2010. godine počela je putovati diljem svijeta kako bi instalirala svoje radove. Ulice poljskih gradova pune su njezinih radova, a čipkasti tragovi mogu se vidjeti i u nekim drugim europskim gradovima. Njezini radovi mogu se vidjeti u Španjolskoj, Italiji (Valverde na Siciliji), Nizozemskoj, Francuskoj, Poljskoj, Portugalu, Austriji, Njemačkoj. Posjetila je Torino te intervenirala u njihove svakodnevne ulične objekte, ali i u napuštene tvornice izvan grada. Njezina je osobna umjetnička ekspresija čin ljubavi prema okolišu tako da se Nespoon ne drži

samo urbanih sredina već izlazi u prirodu te ukrašavajući drveće, radi instalacije u šumama. U Italiju se vratila kada je svoje uzorke ukomponirala u napušten samostan u gradu Gottaglie. Posjetila je i Hrvatsku i čipkom oslikala zgrade u Sisku. Mogu reći da tradicionalni uzorci čipke koje ona primjenjuje u urbanom prostoru ostavljaju me bez teksta. Vjerujem da je moć ulične umjetnosti ogromna, zanimljive i drugačije radove od onih koje smo navikli vidati na javnim površinama i zidovima.

Slika 15. Poljska street art umjetnica

Slika 16. Oslkana ulična zgrada sa njezinim radom

Slika 17. Oslikani zid sa čipkom

5.2. MARCEL WANDERS - DIZAJNER INTERIJERA

Marcel Wanders je nizozemski dizajner rođen u Boxtelu. Diplomirao je 1988.godine Cum Laude na Hogeschool voor de Kunsten (Institut za umjetnost Arnhem. Umjetnički je ravnatelj u studiju Powerhouse u Amsterdamu, koji dizajnira arhitektonske, unutarnje i industrijske projekte. Godine 1996. privlači pozornost sa svojom Knotted chair koji je spojio high- tech materijale i low- tech proizvodnim metodama. Po svojoj Knotted chair postao je međunarodno poznat. Dobio je razne nagrade za dizajn uključujući i nagradu za dizajn u Rotterdamu.

Za Marcella Wandersa slobodno možemo reći da je opčinjen čipkarstvom (čipkom) koje koristi u svojim interijerima. Iako tradicionalna, romantična i senzualna čipka je jednostavno bezvremenska. Ona i danas često služi kao inspiracija mnogim dizajnerima interijera, koji je rado, ali vrlo oprezno smještaju u moderne interijere koje na taj način dodatno oplemenjuju i daju im notu osobnosti.

Slika 18. Knotted chair 1995.godine

Slika 19. Oslikavao je i porculan

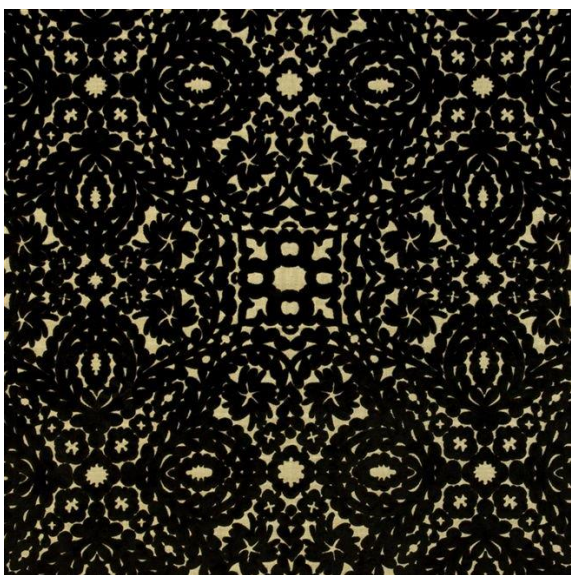
Slika 20. Oslikani porculan u Parizu

Slika 21. Dizajn interijera - inspiracija sa čipkom

5.3. CHRISTIAN LACROIX – DIZAJNER

Christian Lacroix rođen je 16. svibnja 1951. u Arlesu u južnoj Francuskoj. U ranoj dobi počeo je crtati povijesne kostime i modu. Završio je srednju školu 1969. i preselio se u Montpellier na studij povijesti umjetnosti na Sveučilištu u Montpellieru. Godine 1975. otvorio je vlastitu kuću visoke mode i pokrenuo 1989. nakit, torbe, cipele, čaše, kravate i šalove. Iste godine otvorio je butike po svijetu (u Parizu, Arlesu, Londonu, Ženevi, Japanu...) . Dizajnirao je interijere u nekoliko značajnih hotela kao što je: hotel Le Petit Moulin (2005.) i hotel Le Notre Dame (2010.) koji je nedaleko od katedrale Notre-Dame-de -Pariz Posebnu pažnju privukao mi je sa svojom kolekcijom tekstila Paseo. Poticaj za oblikovanje te kolekcije je također čipka. Luksuzno izrezana baršunasta tkanina - uzorak je ikona Christianovog dizajna.

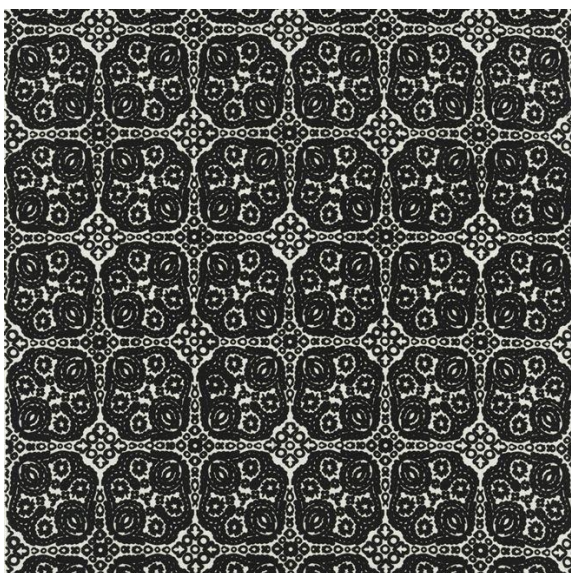

Slika 22. Kolekcija Paseo Doble - crni baršunasti tekstil

Slika 23. Paseo Sunset Arlequin - šareni

Slika 24. Paseo Conetille Domino - sivi

Slika 25. Paseo Doble FC009/02 – bijeli

6. HRVATSKA ETNOLOŠKA BAŠTINA - ČIPKA KAO INSPIRACIJA HRVATSKIM UMJETNICIMA I DIZAJNERIMA

Prijelaz iz 19. u 20. stoljeće u modi je obilježen razdobljem secesije. Dolazi do sinteze mode i dragocjenih elemenata kulturne baštine. U prvoj polovici 20.-tog stoljeća europske su nacije unutar procesa nacionalnih kulturnih obnova natjecale u isticanju svojih kulturnih postignuća. Taj proces nije zaobišao ni Hrvatsku u kojoj se paralelno odvija politička borba i borba za vlastiti identitet. U Hrvatskoj je tradicijski obrt poslužio kao temeljni izvor inspiracije za Art deco. Najboljim ostvarenjima nacionalnog izraza u umjetnosti toga vremena pripada umjetnici Branki Frangeš Hegedušić. Ta vrsna umjetnica koja se školovala na Bauhausu za osnovni medij kreativnog izraza odabrala je tekstil te unijela u Hrvatski umjetnički krug spoj svjetskog dizajna s daškom hrvatske tradicije, oblikujući moderne kompozicije od lepoglavske čipke. Osim Branke Frangeš Hegedušić moram spomenuti i ostale znamenite dame i prve dizajnerice tekstila u Hrvatskoj a to su: Zlatka Šufflay, Danica Brossler, Kornelija Geiger, Tereza Paulić i Otti Berger. Posljednjih 10-tak godina Hrvatska modna pozornica obilježena je oživljavanjem povijesnih stilova i zanimanjem za tradiciju i kulturnu baštinu, osobito inspiracija su im hrvatske čipke (Lepoglavska, Paška, Hvarska).

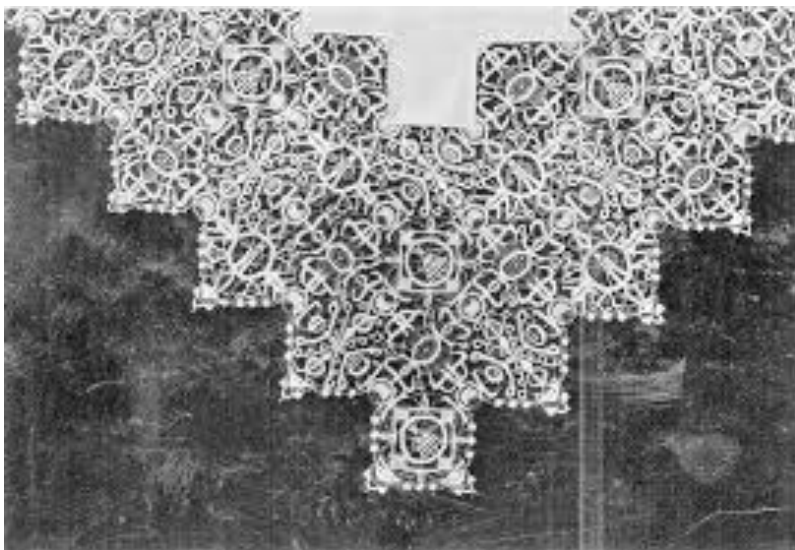
6.1. BRANKA FRANGEŠ HEGEDUŠIĆ

Branka Frangeš Hegedušić, slikarica, umjetnica i profesorica, rođena je 15. lipnja 1906. u Zagrebu, a umrla je 6. prosinca 1985. godine. Diplomirala je slikarstvo 1928. na Kraljevskoj umjetničkoj akademiji u Zagrebu. Usavršava se u čipkarstvu u Pragu, u Beču u Manufakturi za goblen te radi u Ateljeu za unutrašnje uređenje Jansen. U Zagrebu se vraća 1930. i nastavlja svoj umjetnički rad. Prva je i jedina žena članica grupe Zemlja s kojom izlaže od 1934. do 1935. Treba istaknuti njezin pedagoški doprinos obrazovanju unutar primijenjenih umjetnosti. Osnivačica je sukreatorica nastavnog programa APU te njezina prva i jedina ravnateljica. Na APU utemeljuje prvi visokoškolski studij tekstila i kostimografije. Sudjeluje u osnivanju ULUPUH-a 1950. u Zagrebu. Godine 1930. objavljuje brošuru Prilog upoznavanju i unapređenju hrvatskog kućnog obrta iz koje je vidljivo izvorno poznavanje čipkarstva kojem je i u teoriji dala i praktični prilog izradom nacрта čipke.

Slika 26. Branka Frangeš Hegedušić, Vezivo na svili, 1923.g., MUO, Zagreb

Raznobojnim svilenim koncem na bijeloj svilenoj tkanini izvezen je stilizirani buket cvijeća. Tehnika je plošni vez. Prikazani motiv preuzet je s ugla svatovske peče. Njegovom dekonstrukcijom te interpretacijom suvremenim likovnim jezikom, spaja se tradicija – stari narodni motiv hrvatskog tekstilnog rukotvorstva i suvremenost - interpretacija u duhu Art déco-a. Vezivo je primjer spoja umjetničke kreativnosti i tehničke vještine.

Slika 27. Branka Frangeš Hegedušić, Čipka, prije 1934.g. Zagreb (Fototeka MUO F-154,1934.)

Čipka s prikazom ljudskih likova također je izgrađena prema nacrtu Branke Frangeš Hegedušić. Između stiliziranih cvjetnih i vegetabilnih motiva nalaze se medaljoni s prikazom ljudskih likova - u kvadratnom medaljonu nalazi se stilizirani ženski lik, a u okruglom stilizirani muški lik. Na žalost, ne može se preciznije utvrditi jesu li likovi odjeveni u narodnu ili gradsku odjeću. Uz

likove omeđene unutar medaljona na čipki su prikazani i motivi četverolastičnog cvijeta i drva života.

Slika 28. Branka Frangeš Hegedušić, Čipka prije 1934. Zagreb, (Fototeka MUO F-152,1934.)

Pravokutna čipka s komadićem platna u sredini. Motiv za čipku inspirirani su starohrvatskim reljefima. Izvedena je kombiniranom tehnikom čipke na iglu i čipke na batiće. Uokolo središnjeg dijela od bijelog lanenog platna teku dva niza okruglih medaljona spojenih jednostrukim prepletom, s motivima ptice i ptica koje ključaju u grozd. Između medaljona, u pačetvorinastom prostoru, prikazan je stilizirani motiv drva života.

6.2. NIKOLA ZOROTOVIĆ I TADIJA GLASNOVIĆ

Nikola Zorotović, tattoo artist i entuzijast ulične mode i Tadija Glasnović dizajner i proizvođač odjeće i tkanina stvorili su početkom 2016. „sasvim nešto novo- jedinstvenu kolekciju Street weara (ulična moda). Nazvali su ga CHYPKA. Inspiracija su im paška, hvarska i lepoglavska čipka. Stvorili su originalan proizvod autohton, a ujedno moderan i privlačan. Kombinirajući jednostavnost i funkcionalnost svakodnevne odjeće s tradicionalnim ručnim motivima hrvatske čipke. Njihove majice, postale su omiljeni dar, a tražene su u Švedskoj, Belgiji, Engleskoj, Švicarskoj..., a naravno i u Hrvatskoj.

Slika 29. Nova kolekcija streetwear branda Chypka

Slika 30. Kolekcija streetwear branda Chypka - kolekcija hoodica

6.3. SILVIJA JONJIĆ

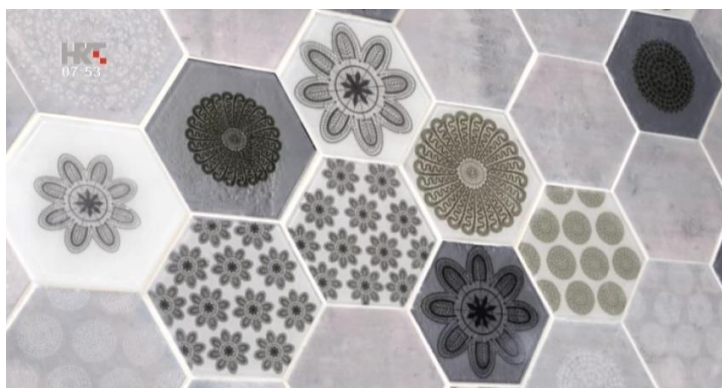
Silvija Jonjić diplomirala je industrijski dizajn na Studiju dizajna Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Nakon diplome, bavila se dizajnom ambalaže, interijera, eksterijera ICN nagibnog vlaka, postavom izložbi i namještaja. Inovativna i sjajna rješenja donose joj nagradu za dizajn ambalaže kolekcije Madiplast u Milanu. Potpredsjednica je Zajednice za Industrijski dizajn (ZZID) pri HGK.

Kupaonica sa hrvatskim potpisom priča jedinstvenu priču o našem bogatom kulturnom nasljeđu gdje se prožimaju prošlost i budućnost, otmjeni materijali i toplo-hladna igra motiva hrvatske, lepoglavske i paške čipke na keramičkim pločicama i elementima. Otkud i naziv "Aria", iz "punto in aria" što označava rani oblik čipke šivane iglom koja se smatra prvom samostalnom čipkom u povijesti. Kako kaže idejna autorica Silvija Jonjić : "U ovoj kupaonici očekuje vas bezvremenski prostor koji obećava samo visok estetski doživljaj koji je postignut kontrastnim materijalima kao što su bijeli Getacore, Aston i topli furnir, bijeljenog oraha ili maslinovog drveta". Na taj način "obična" kupaonica se transformira u fancy vintage priču koja povezuje

najbolje od oba svijeta, prošlost i sadašnjost, tradicionalan i moderan način života, luksuz i suptilnost. I poželjet ćete da nikada ne završi.

Slika 31. Aria - prva kupaonica s hrvatskim potpisom

Slika 32. Dizajn pločica u kupaonici

7. POVIJEST TISKA NA TEKSTIL

Dok se proces boja disanja tekstila odvija uglavnom u jednoj radnoj fazi u kojoj tekstilni materijal prima bojilo iz vodene otopine i to ravnomjerno po cijeloj površini, kod tekstilnog tiska se jedna ili više boja nanaša na tkaninu u određenom uzorku, strogo definiranih oblika i granica između elemenata dizajna. Tekstilni tisak smatra se najraznovrsnijom i najznačajnijom metodologijom primjene boje (bojila) i dizajna na tekstilu, te je ujedno i proces ujedinjenja kreativne ideje, boje i tekstilnih materijala. Početak bojanja tekstila razvio se u Egiptu oko 5000. godine pr. Kr. Otisnuti uzorci tekstila pronađeni su i u Grčkoj u 4. stoljeću i u Indiji u 5. stoljeću. Inke Peruu i Čileu, te Asteci u Meksiku, također su prakticirali tiskanje na tekstilu. U Kini već u 3. stoljeću riječ je o visokom tisku koji koristi drvena slova. Izrađena su od drveta kruške ili trešnje. U Japanu razvila se woodblock tehnika tiska slike ili teksta a pretpostavka je da potječe

iz Kine. Woodblock tehnika temelji se na iscrtavanju te kasnijem rezbarenju drveta, na koje se nanosilo bojilo i otiskivalo na tkaninu. Ova tehnika koristila se u cijeloj istočnoj Aziji.

U Europi počeci otiskivanja na tekstilu vezani su uz Englesku i Francusku. U 12. stoljeću donijeli su je trgovci i pomorci iz islamskih zemalja. U drugoj polovici 17. stoljeća iz Indije uvoze se u Europu i postaju vrlo popularne "kaliko" tkanine. Kaliko je čvrsta pamučna tkanina u platnenom vezu. Kaliko tisak je inačica po nazivu tkanine, a karakteristika je tiskani veliki cvjetni motivi. Za proizvodnju kaliko tiskanih tkanina je tisak drvenim blokovima i kao takav se prenosi u Europu i primjenjuje se u raznim oblicima. Tehnike tiska koje su se primjenjivale bile su tehnike ručnog tiska (tisak drvenim blokovima, tisak metalnim pločama i tisak graviranim bakrenim pločama). Značajni iskorak u tehničkom smislu bio je početkom 18. stoljeća kad su bakrena ploča i cilindar tisak ušli u upotrebu te se pomoću ploča i valjka uzorak prenosio na tekstil. Thomas Bell je 1783. patentirao valjak koji je mogao ispisivati 6 boja u jednom prolazu, međutim stroj nije bio spreman za komercijalnu upotrebu. Godine 1785. Adam Parkinson usavršio je spomenuti stroj koji je bio vrlo popularan u ono vrijeme. Početkom 19. stoljeća razvija se originalan europski dizajn izveden iz izvornih indijskih tiskanih kaliko tkanina tzv. "chintz". Pamučne tkanine jednostavnog platno veza otisnute bogatim, višebojnim i cvjetnim dezenom.

Godine 1894. S. H. Sharp patentirao tiskarski stroj za tisak šablonama. Prva verzija stroja imala je mogućnost četverbojnog tiska, a godine 1907. Samuel Simon je patentirao tehniku sitotiska u Engleskoj. Izvorno je u to doba sitotisk bio korišten uglavnom za tisak skupih obloga za zidove koje su se izrađivale od lana, svile ili pamuka. 60-te godine 20. stoljeća do danas razvoj digitalnih tehnika tekstilnog tiska.

Za tisak tekstilnih materijala danas se upotrebljavaju dvije tehnike tiska: Sitotisk i digitalni (Ink-jet tisak).

7.1. SITOTISAK

Sitotisk je tehnika propusnog tiska. Samuel Simson 1907. god je svoje revolucionarno otiskivanje izvršio kroz tkaninu rađenu od prirodnih vlakna (svilena gaza) koja se mogla uspješno otisnuti nekoliko stotina puta. Sitotisk kao što sama riječ govori tiskovnu formu predstavlja sito. Specifičnost ove tehnike je u tome što bojilo prolazi kroz tiskovnu formu (sito) koje se sastoji od tri komponente: mrežice, okvira i šablone.

Tiskovna forma je alat koji ima ulogu selektivnog prihvaćanja tiskarskog bojila. Svaka tiskovna forma sadrži dvije vrste površina: tiskovne elemente (prenose tiskarsko bojilo) i slobodne površine (uloga je odvajanje tiskovnih elemenata i stvaranje bjelina na otisku).

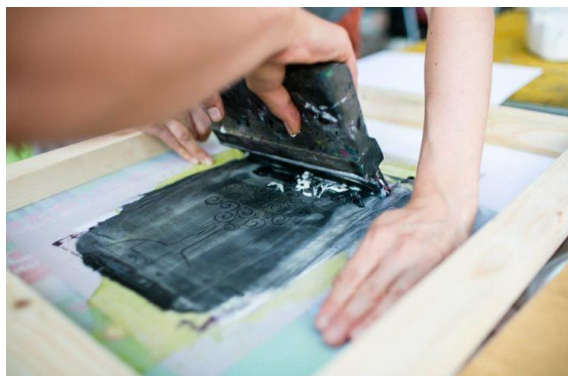

Današnje mrežice za sitotisak također su tkanine gustoće od trideset do dvjesto/cm koje nastaju ispreplitanjem niti prirodnog, sintetičkog metalnog sastava. Šablona predstavlja motiv koji se želi otisnuti. Izrađuje se mehanički ili foto-mehaničkim postupkom. Mehaničke šablone mogu biti:(ručno rezane šablone, vodo-topivi ručno rezani film i celulozni ručno rezani film).

Foto-mehaničke šablone su: direktna šablona s emulzijom, direktna šablona s filmom i emulzijom, direktna šablona s filmom i vodom i indirektna šablona.

Tijekom otiskivanja, Rakel (alat pomoću kojeg se vrši otiskivanje) potiskuje bojilo po cijeloj tiskovnoj formi. Pritom se formiraju četiri zone koje se javljaju prilikom otiskivanja. Zona pritiska gdje Rakel potiskuje bojilo kroz sito. Zona nanosa u kojoj bojilo prolazi kroz tiskovnu površinu. Iza rakela su zone kontakta sito tiskarske mrežice i tiskovne podloge, te u zoni opuštanja sito tiskarska mrežica se postepeno odvaja od tiskovne podloge ostavljajući bojilo, otisak. Tiskovna forma se priprema na način da se na svilu nanosi fotoosjetljiv sloj emulzije. Nakon sušenja emulzije, fotoosjetljivi sloj se osvjetljava preko matrice za film. Ispiranjem sloja emulzije koja nije osvjetljen stvara se tiskovna forma na svili (u negativu), kroz koju kasnije (u procesu tiska) prolazi bojilo. Osjetljivi dio emulzije čini svilu nepropusnom za bojilo i na tom dijelu svile bojilo ne prolazi na predmet kojim se tiska. Glavna podjela strojeva koji se primjenjuju u sitotisku temeljena je na stupnju automatizacije.

Razlikujemo ručne strojeve poluautomatske i automatske.

Slika 33. Sitotisak

Slika 34. Izrada tiskovne forme

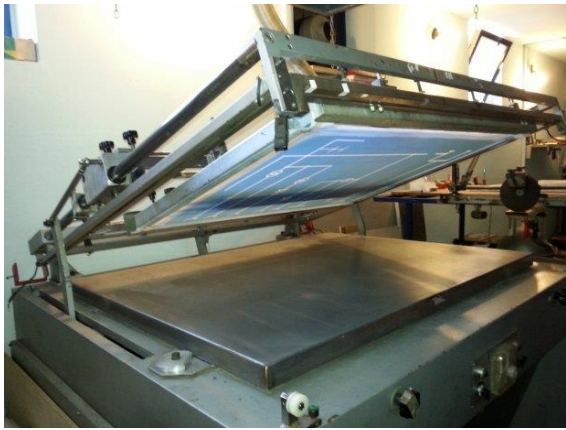

Slika 35. Ručni sitotisak

Slika 36. Automatski tiskarski stroj

Slika 37. Polu-automatski tiskarski stroj

7.2. DIGITALNI TISAK

Digitalni tisak je tiskarska tehnika bez tiskane forme i zbog toga sama izrada otiska je mnogo brža te se lakše može mijenjati. Zbog svoje učinkovitosti digitalne tehnike tiska sve se više upotrebljavaju u tekstilnoj industriji. Ink-jet je zasigurno najpopularnija i najkorištenija tehnika digitalnog tiska. Osnovni princip je vrlo jednostavan - kapljice tinte (vrlo malog volumena koji se mjeri u pico-litrama) se izbacuju iz glave za printanje (kapa) i na taj način dolazi u kontakt s tiskovnim medijem tj. podlogom. Niti u ovom sistemu ne postoji materijalna tiskovna forma. Ink-jet tehnologija ispisivanja razvija se u dva smjera: kontinuirani ink-jet i ink-jet gdje se kapljica formira na zahtjev.

Kontinuirani ink-jet može raditi na dva načina: binarno skretanje kapljica boje i višestruko skretanje kapljica boje. Ink-jet koji funkcionira na principu kapanja na zahtjev može biti u sljedećoj izvedbi: termalni, piezo i elektrostatski ink-jet. Danas se najviše koristi piezo ink-jet postupak, zato što se minimalno mijenja kvaliteta bojila kod zagrijavanja. Piezo ink-jet tehnologija formira kapljicu bojila mehaničkom deformacijom mlazne komore. Deformacija se omogućuje piezo kristalom. Piezo kristal je polarizirani materijal koji mijenja oblik ili volumen unutar električnog polja. Signalom koji je pristigao iz računala piezo kristal mijenja oblik, a time i volumen mlazne komore. Povratkom piezo kristala u prvobitni oblik dolazi do povećanja pritiska te do izbacivanja bojila kroz mlaznicu.

Godine 2004. predstavljen je digitalni tisak izravno na tkaninu (DTG-direkt to garment). Kao i sve digitalne tehnike DTG tiskovna forma je virtualna i ne treba izraditi tiskovne forme. Osnovni proces sastoji se od tri koraka: izrada dizajna na računalu, slanje dizajna na pisač za ispis i toplinska obrada tiska (prešanje).

Od sitotiska uvedenog sredinom 60-tih godina prošlog stoljeća, u tehnologiji tekstilnog tiska nije bilo značajnije promjene. Kontinuiranim rastom i razvojem na području ink-jet tehnologija, nadolazeće godine trebale bi biti ključno vrijeme za industriju digitalnog tiska u svijetu tekstila.

Dekoratívni tisak je područje digitalnog tiska koje otvara nove mogućnosti, fleksibilniju proizvodnju i brža rješenja. Osim preciznosti, prednost je svakako i mogućnost ispisa manjih količina i pružanje individualnih rješenja. Danas gotovo da nema materijala na koji se ne može otiskivati, mogućnosti digitalnih dekorativnih aplikacija gotovo su beskonačne.

Prednosti digitalnog tiska:

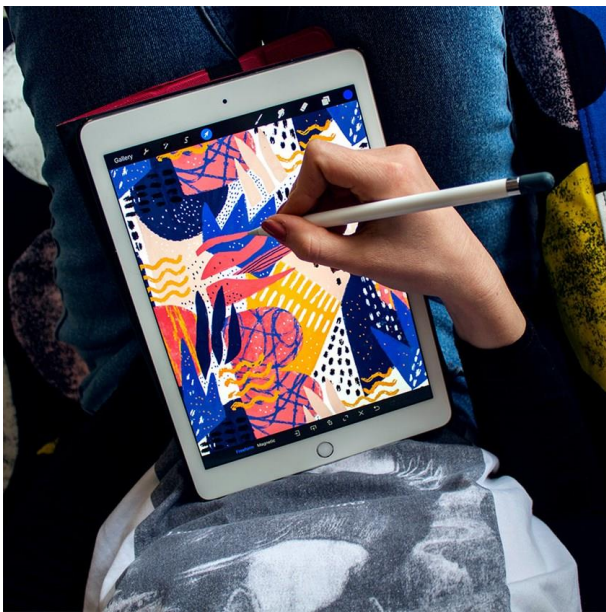
- pristupačna cijena pojedinačnog otiska ili malih serija
- cijena otiska se ne mijenja sa brojem otisnutih boja
- kvalitetni foto ispis od klasičnih tiskarskih tehnika
- vrlo kratko vrijeme proizvodnje i isporuke
- jednostavna prilagodba aplikacije u toku rada
- jednostavna reprodukcija
- nema ograničenja veličine otiska u odnosu na pisače sa bubnjem
- nema skladištenja sita ili filmova
- nema onečišćenja ekoloških vrlo prihvatljiva tehnologija
- jednostavno pokretanje vlastite proizvodnje
- jednostavna kontrola tiska tkanine
- jeftina izrada dizajna - nepotrebne matrice, sita...
- jednostavna razmjena digitalnih podataka preko interneta
- ekonomično upravljanje zalihama-print za zahtjev potrošača
- jednostavno rukovanje i servis strojeva
- mali rizik ulaganja

Digitalni tisak na tekstil donosi nove mogućnosti u tekstilnu industriju. Industrija se polako okreće od masovne produkcije u masovnu personalizaciju. Proizvodnja malih kolekcija u malim serijama i u vrlo kratkom vremenskom periodu sve više postaje cjenovno pristupačna.

Dizajneri dobivaju priliku iskazati svoju kreativnost.

Slika 38. Tisak na tekstil

Slika 39. Caspar design - dorada crteža na računalu

Slika 40. Primjer predložaka otisnut na materijalu

8.KREATIVNI PROCES REALIZACIJE KOLEKCIJE DIZAJNA TEKSTILA

Čipka kao motiv, sinteza tradicije i suvremenosti bila mi je glavna inspiracija, te polazište kreativnog promišljanja, istraživanja (u prvom redom svoje kulturne baštine) redizajniranjem i razradom ideje putem crteža stvorila sam vlastitu kolekciju likovnih predložaka za tisak na tekstilu. Spoj suvremenog i tradicionalnog. Čipka kao polje beskrajnog istraživanja.

Kreativan proces:

Za izradu likovnih predložaka za kolekciju dizajna tekstila koristila sam različite tehnike u različitim bojama i u nekoliko faza.

U prvoj fazi pripremala sam 12 podloga za dvanaest radova na kojima će biti dekonstrukcija prepoznatljivog objekta, čipke. Cilj mi je bio napraviti što zanimljivije i kreativnije podloge. Jedan dio podloga odlučila sam raditi akrilnim bojama, dok drugi dio u tehnici kolaža. Podloge koje su rađene akrilnim bojama nanosila sam u dva sloja boje. Prvi sloj nanosila sam kistom u gustom i debelom nanosu. Pokreti kistom bili su u različitim smjerovima. Dio podloga bio je rađen crnom bojom, a dio od izvedene zelene boje sa nijansom žute. Kad su se podloge osušile, slijedio je drugi premaz boje, također u debelom sloju i u različitim smjerovima. Za drugi sloj podloge koristila sam zelene nijanse. Taj debeli sloj boje nisam čekala da se osuši već sam po njemu (drvenim zaoštrenim štapićem, šestarom, metalnom pločicom, četkicom a i vlastitim prstom i noktom) iscrtavala različite konture. Kad se je boja osušila konture koje sam izrađivala postale su vidljive, pomalo udubljene i reljefnog oblika. Za drugi dio podloga u tehnici kolaža, ručno sam kidala u nepravilnim oblicima novinski papir, ljepila ga na podlogu te u tankom sloju premazala bijelom akrilnom bojom.

U drugoj fazi na podloge koje će biti u drugom planu inspirirana Lepoglavskom, Paškom i Hvarskom čipkom tehnikom stilizacije i dekonstrukcije crtala sam čipke. Kod crtanja kao pomoćni alat koristila sam šestar, trokut, te male šablone koje sam sama izradila. U nekim svojim radovima crtala sam čipku na čipku (tj. prvo bi nacrtala stilizirane motive sa Lepoglavske čipke a zatim na nju crtala inspiraciju na hvarsku čipku). Na podloge od kolaža tankim crnim markerom crtala sam čipke kombinacijom iscrtavanja i popunjavanja, odnosno nadogradnju na već postojeće elemente.

U trećoj fazi, za tri zadnja likovna predložaka nisam radila podloge, već sam se koristila tehnikom kolaža, stvarajući vlastiti kolaž od crnog i bijelog papira na kojima sam nacrtala čipke, crnim i

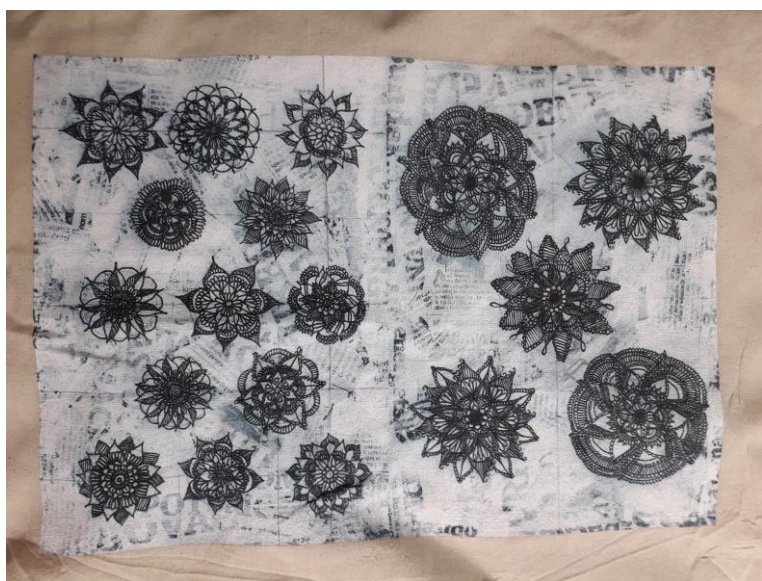
bijelim tankim markerom. Od tog kolaža stvarala sam sasvim drugačije i nove kompozicije koje nalikuju na razigrani mozaik.

Za izradu likovnih predložka koristila sam akromatske boje i izvedene nijanse zelene.

Gotove ilustracije sam potom pripremila za tisak, te odnijela u digitalnu tiskaru gdje su na stroju "TEXT Jet "digitalnim tiskom otisnuli likovni predložke na tekstil.

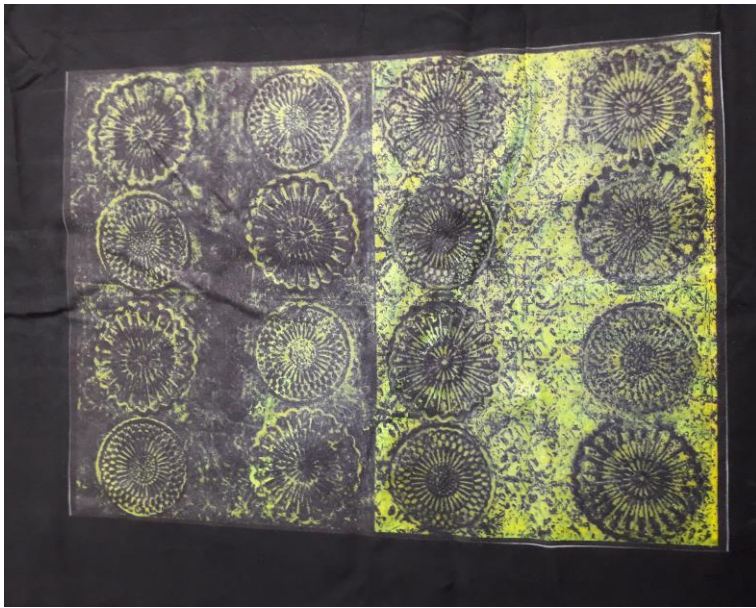

Slika 41. Text Jet - digitalni tisak

Slika 42. Likovni predložak u digitalnom tisku otisnut na materijalu

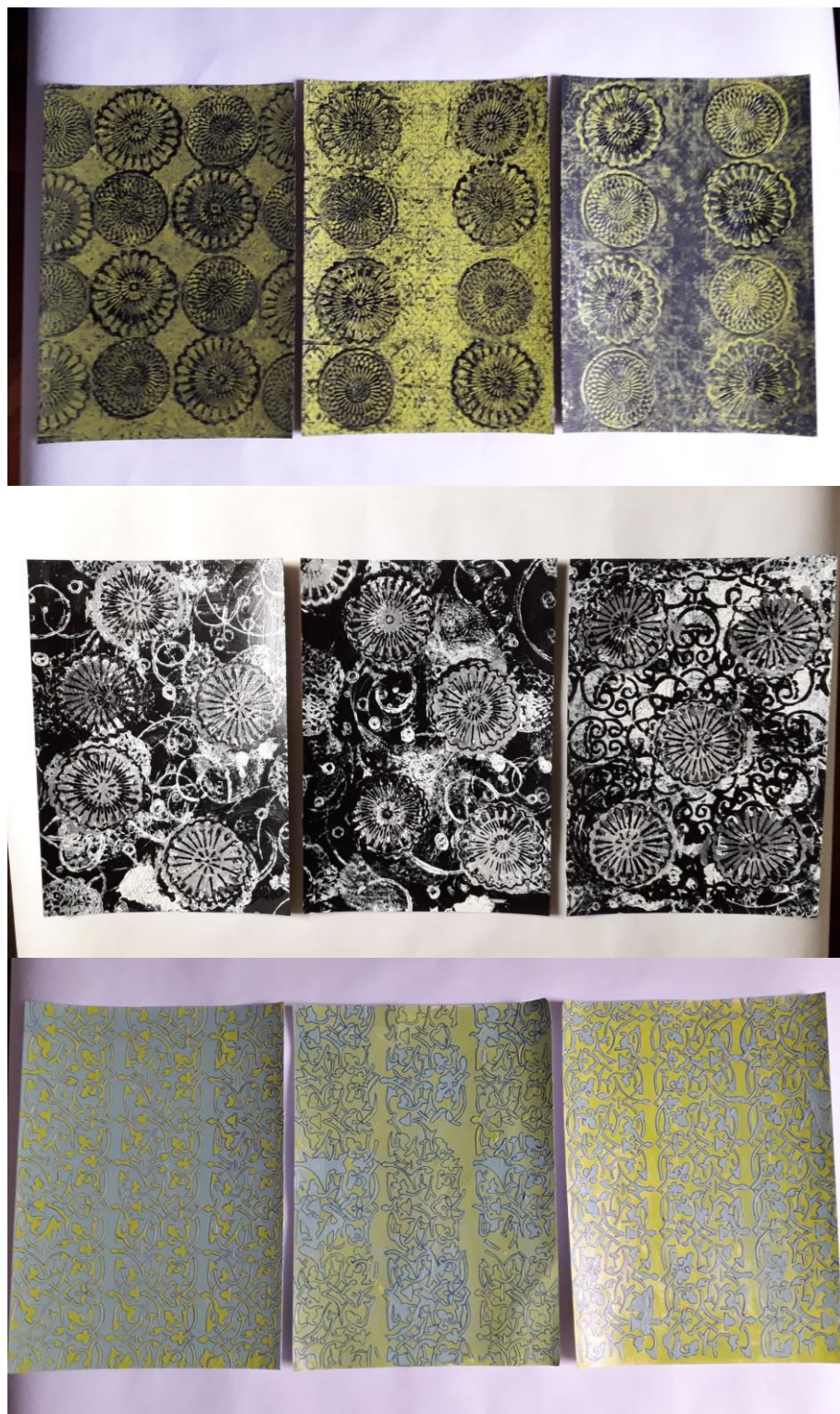

Slika 43. Likovni predložak u digitalnom tisku otisnut na materijalu

9.REZULTATI RADA

Likovne predloške koje sam izradila podijelila sam u dvije mape: Kreativnu i finalnu mapu.

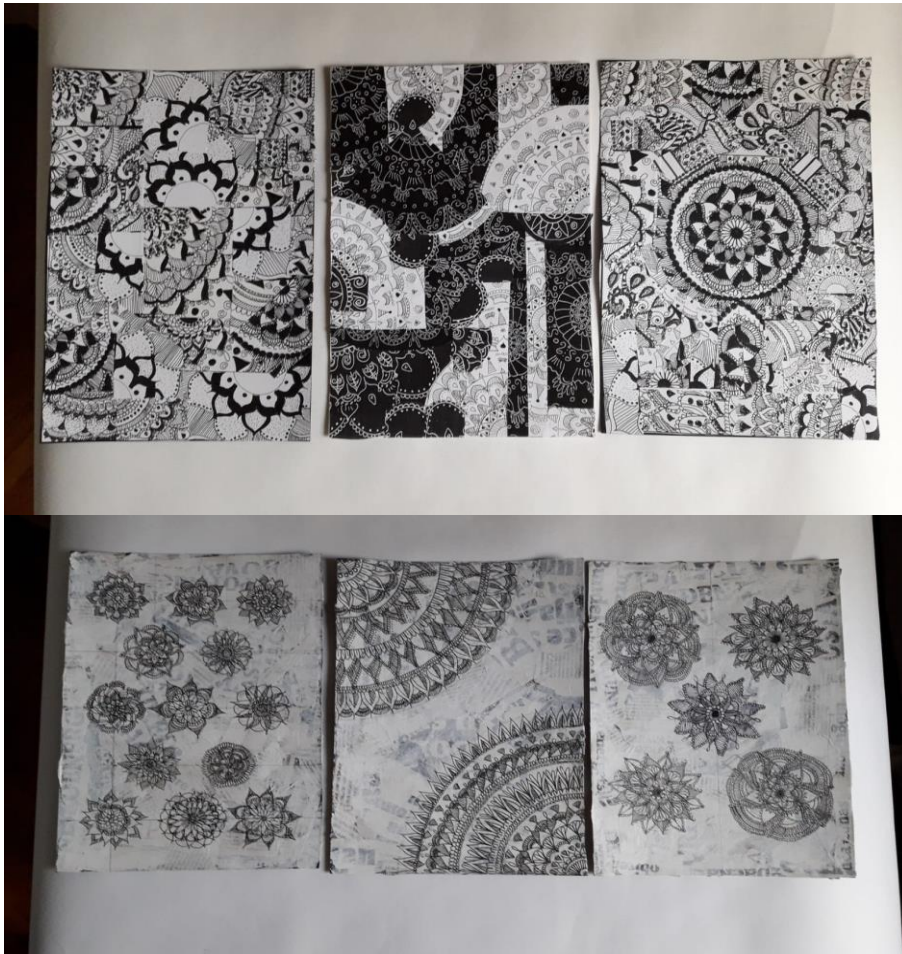
LIKOVNI PREDLOŠCI KREATIVNE MAPE

Slika 44. Radovi kreativne mape

LIKOVNI PREDLOŠCI FINALNE MAPE

Slika 45. Radovi finalne mape

10. ANALIZA RADOVA

ANALIZA RADOVA KREATIVNE MAPE

Inspiracija za radove je Hvarska (Sunčana) čipka, a tema je moderna verzija Hvarske čipke. Likovni predlošci su rađeni akrilnim bojama. Korištene su crna te izvedene nijanse zelene sa dodatkom žute da bi dobila na toplini zelene boje. Kombinacijom tih boja dobila sam vrlo efektan kontrast. Prvo je rađena gusta pozadina gdje sam nanosila nekoliko slojeva boje. Na taj način dobila sam interesantnu pozadinu koja daje predlošcima specijalan kreativan efekt. Na taj sloj crtala sam čipke. Dominantno usmjerenje kompozicije nije čisto vodoravan niti pravilno raspoređen, suprotnost geometriji. Kontrastom boja, samom kompozicijom i interesantnom podlogom dobiven je dinamičan ritam.

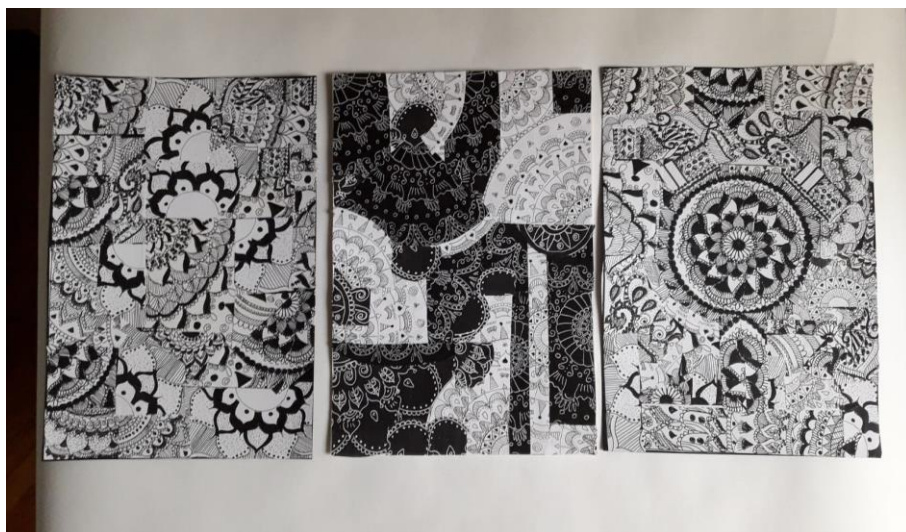
Inspiracija za radove je Lepoglavska i Hvarska čipka, a tema je moderna verzija čipke na čipku. Koristila sam akromatske akrilne boje. Koristila sam akromatske boje. Dominantan crno bijeli kontrast umirila sam sivom bojom. Kontrast korištenih boja ostavlja elegantan dojam. Kolekcija

je također rađena sa više slojeva boje. Prvo sam nanijela gustu crnu podlogu. Nakon toga inspirirana Lepoglavskom čipkom na moderan način crtala sam elemente koje se nalaze u njoj. Na kraju sam na motive Lepoglavske čipke crtala okrugle čipke inspirirane Hvarskom čipkom. U radove unijela sam akcijskog slikarstva, ravnoteža i uzorci su asimetrični i kružni. Ovakvim načinom stvaranja kolekcije dobila sam ritam, dinamiku i vrlo lijepi kontrast. Kolekcija podsjeća na ples čipki.

Inspiracija za radove je osnovni ukrasni motivi čipke na iglu retičelom. Tema je inspiracija na Pašku retičelu. Za ovu kolekciju koristila sam kombiniranu tehniku akrilne boje i tanki plavi marker. Nježno izvedena zelena boja u kojoj ima žute, plave, sive i bijele u kombinaciji sa žutom ostavlja topli i emotivan dojam. Podloga je gustu nanešena. Na gustoj nanešenoj podlozi drugim tonom boje crtala sam motive, koje sam tankim markerom iscrtala i naglasila konture. Prevladava vertikalna kompozicija, a time što sam spojila različite tehnike dobila sam reljefni i razigrani i razigrani izgled kolekcije. Uzorci su i simetrični i asimetrični.

ANALIZA RADOVA FINALNE MAPE

Inspiracija za radove je čipka na batiće i čipka na iglu u kolaž tehnici. Prvo sam izradila pet čipki na crnoj podlozi sa bijelim tankim markerom, a zatim pet čipki na bijeloj podlozi s crnim markerom. Od tih desetak radova stvarala sam kolaž koji podsjeća na nepravilan i razigran mozaik od čipke koji oku privlači pažnju s vrlo dominantnom nepravilnom i asimetričnom kompozicijom. Kontrast između crne i bijele boje je vrlo dominantan i elegantan.

Inspiracija za radove je Paška čipka (čipka na iglu). Tehnika je kombinirana. Podloga je izrađena tehnikom kolaža (kidanjem novinskog papira, lijepljenjem na podlogu te premazano u tankom sloju bijelom akrilnom bojom). Na takvoj podlozi tankim crnim markerom crtala sam čipke. Za kompoziciju može se reći da je nepravilno vodoravna sa različitim asimetričnim kružnim čipkama.

11. ZAKLJUČAK

Čipka je najljepša i najzahtjevnija vještina tekstilnog ručnog rada. Niti se vežu, isprepliću i pričaju razne priče. Svaki vez krije priču svoga tvorca. Čipkarica stvara ljepotu, njeguje i čuva vlastitu kulturu. Čipka čuva duh prošlosti, nosi estetski kod koji je u svakoj kulturi.

U čipki je utkana kultura jednog naroda, način promišljanja i povijest te identitet i materijalni dokaz postojanja kulture, bogate tradicije tog naroda. Važnost i značenje čipkarstva treba sačuvati i prenijeti znanje budućim generacijama. Krajevi koji imaju čipkarsku tradiciju nastoje oživiti i zaštititi njihovo postojanje organizirajući čipkarske tečajeve, škole te festivale i izložbe kojima oživljavaju tradiciju.

Još u 15-tom stoljeću ljepota čipke očarala je i Leonarda da Vinci-a. Posjetivši Cipar oduševljen seoskom čipkom iz Lefkara ponio je „potamos“ čipkom ukrašen stolnjak koji je prikazan na njegovoj slici Posljednja večera. Od tada se ovaj uzorak naziva „Leonardo da Vinci“. Od renesanse do današnjih dana čipka je planetarno popularna, ona je bez vremenska, polje bez krajnjeg istraživanja i umjetničkog nadahnuća. Nacionalna baština je neiscrpan izvor inspiracije, te oblik izražavanja mnogim umjetnicima. Sinteza tradicije i suvremenosti, povratak klasičnom idealu koju umjetnici interpretiraju na suvremen način. Čipka se danas široko primjenjuje. Brojne su varijacije u kojima je pronalazimo. Čipka koja nije nastala ispreplitanjem končića, već je motiv u različitim umjetničkim medijima (tekstilu, modi, interijeru, kiparstvu, arhitekturi...). Ona je svuda oko nas, ona oplemenjuje prostore, osvještava vrijednost etnološke baštine i pruža mogućnost njenog primjenjivanja u svim medijima umjetnosti.

Upoznavši se s poviješću čipke, te čipkom kao vječnom inspiracijom umjetnicima, čipka je i meni postala početak mog osobnog umjetničkog izraza, čipka kao inspiracija u oblikovanju suvremenog tekstila. Inspirirajući se Lepoglavskom, Paškom i Hvarskom čipkom kreirala sam likovne predloške za tekstil. Na likovnim predlošcima čipka je prikazana kroz novi moderan način, dekonstrukcija tradicionalne čipke, spoj suvremenog i tradicionalnog, čipka kao motiv prilagođena suvremenim potrebama i tehnologijama.

Umjetnik stvara ljepotu, a nacionalnim izrazom u umjetnosti bez obzira na medij kreativnog izraza koji je odabrao (u mojem slučaju to je tekstil) njeguje i čuva vlastitu kulturu.

Svoj završni rad završila bih riječima koje je napisala o čipki dr.sc. Željka Čorak povjesničarka umjetnosti:

„U čipki se ulijevalo anonimno vrijeme
nesrazmjerne količine zatajnoga života.

Svaka se čipka mjeri količinom otkucaja srca
kojom je popraćena i količinom misli
koje su za njezine izvedbe mogle lebdjeti.

Gotovo da vještina, i da ruke, toliko vrijedne, čine manji dio vrijednosti.

Čipka je danas ne samo spomenik kulture i umjetnosti,
nego spomenik neotuđenog rada - života koji se nad svoje djelo prigiba u cjelini
i koji tom cjelinom čini dragocjenim ono što dotakne".

12. LITERATURA

1. Nerina Eckhel: Pohvala ruci Čipkarstvo u Hrvatskoj, Etnografski muzej/Zagreb 2012.
2. Opća enciklopedija, Zagreb 1979.
3. Vida Hudoklin: Sitotisak - sitoštampa, 1978.
4. Igor Majnarić: Osnove digitalnog tiska, Zagreb 2015.
5. K.N.Simončić: Hrvatska etnološka baština u oblikovanju i suvremenih odjevnih predmeta, Tekstil 57(3) 109-112 (2008.)
6. Petra Schmidt, Annette Tietenberg, Ralf Wollheim (eds) Birkhäuser: Patterns in Design, Art and Architecture
7. SendPoints: Modern Patterns
8. Drusila Cole: Patterns
9. Museum für gestaltung Zürich: From inspiration to innovation Nature design
10. <https://digitalnitisakivizitke.wordpress.com/2014./05/29povijesni-pregled-digitalnog-tiskanja-na-tekstilu>
11. <https://hrcak.srce.hr/82397>
12. <https://pl.wikipedia.org/wiki/NeSpoon>
13. https://en.wikipedia.org/wiki/Marcel_Wonders
14. https://en.wikipedia.org/wiki/Christian_Lacroix
15. <https://www.chypka.com>